

♀ Kadınışçi

Her yerde, her türlü emek hallerimiz için...

**SOL
PARTİLER
KADIN
EMEĞİNE
NASIL
BAKIYOR?**

www.kadinisci.org

SOL PARTİLER KADIN EMEĞİNE NASIL BAKIYOR?

SOL PARTİLERİN
KADIN EMEĞİ POLİTİKALARINA
DAİR RAPOR

Kadın İşçi

Her yerde her türlü emek hallerimiz için

SOL PARTİLER KADIN EMEĞİNE NASIL BAKIYOR?

Sol Partilerin Kadın Emegi Politikalarına Dair Rapor

HAZIRLAYAN: Feryal Saygılıgil

Birinci Basım: Mayıs 2023, İstanbul

Kadın İşçi Dayanışma Derneği

Yönetim Yeri: Osmanağa Mah. Osmancık Sok. No: 9 Kat: 4/20
Betül Han Kadıköy-İstanbul

Kapak - İç Tasarım: Tuna Yıldırım (Clinart Yayıncılık)

Baskı ve Cilt:

ColorLife Baskı Çözümleri

Adres: Fulya Mah. Bülent Tarcan Cad. Vefa deresi Sok. No: 31/A
Şişli-İSTANBUL

Kadın İşçi Dayanışma Derneği
www.kadinisci.org

Almanya Federal Cumhuriyeti, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Bakanlığı tarafından sağlanan finansmanla Rosa Luxemburg Stiftung tarafından desteklenmiştir. Bu yayın veya bölümleri, asıl kaynağa uygun şekilde referans sağlanması koşuluyla başkaları tarafından ücretsiz olarak kullanılabilir.

Sorumluluk reddi:

Bu yayının içeriği tamamen Kadın İşçi Dayanışma Derneği'nin sorumluluğundadır ve mutlak olarak RLS'un konumunu yansıtmayabilir.

İçindekiler

Sunuş	7
Sol Partilerin Kadın Emeği Politikalarına Dair Rapor	
Giriş	9
Analiz ve Sorunlar.....	11
Araştırmanın Bulguları.....	13
Sonuç	31
Önerilerimiz.....	33

Sunuş

14 Mayıs 2023 seçimleri Türkiye tarihinin en kritik seçimlerinden biri olarak adlandırılıyor. Önümüzdeki günlerde eşitsiz ve anti demokratik bir ortamda yapılacak seçimlerde kullanacağımız oylarla ya 20 yılı aşkın bir dönemdir süren baskıcı bir rejim değişecek, nispeten daha demokratik bir ortama adım atacağız ya da kâbus devam edecek. Her durumda ülkenin soluna düşen görev mücadele etmek, yapılan hataları denetlemek olacak. Çünkü eşitlik, adalet, özgürlük, başta işçi sınıfı olmak üzere, ezilen tüm kesimlerin refahı için solun, sol partilerin talep ve özlemleri sosyal demokratların ağırlıklı olduğu bir koalisyonun vaad ettiklerini çok aşıyor.

Emek politikaları solun ayrıştığı temel politikalar arasında yer alıyor. Bu konuda sol partiler ve gruplar içinde de farklılıklar var. Cinsiyet temelli ayrımcılığa uğrayan kadınlar ve LGBTİ+'ların somut talepleri ve bunların çözümüne yönelik öneriler ise sol parti program, tüzük, seçim bildirilerinde gerektiği kadar yer almıyor. Ya da her parti emek alanın farklı kesimlerine ağırlık verdiği, oradaki sorunlarla ilgilendiği için ilgi alanına girmeyen emek kesimin sorunları gölgede kalabiliyor.

Seçim arifesinde Kadınİşçi olarak alanın ihtiyaçlarına yönelik belli başlıklar üzerinden sol parti temsilcileriyle görüşmeler yaparak, parti metinlerini tarayarak bir rapor oluşturalım, istedik.

Bu seçimlerde belli ölçülerde de olsa, ortaklaşabilen, ittifaklar kurabilen sol partiler ve grupların kadın emeği politikaları ekseninde de bir araya gelebilecekleri, bir araya geldiklerinde kadınların derdine derman olabilecek, hayatlarını değiştirebilecek çareler üretebileceklerini düşünüyörüz. Bu raporun amacı ortaklıkları göstererek, çoğaltabilmek. Umarız sürece bir katkımız olabilir.

Kadınİşçi ile görüşen tüm parti temsilcilerine, bize destek olan Rosa Lüksemburg Vakfı'na çok teşekkür ediyoruz.

Kadınİşçi

Sol Partilerin Kadın Emeği Politikalarına Dair Rapor

GİRİŞ

Türkiye’de sol yelpazede yer alan siyasi yapılar ve partiler çeşitli konularda ortaklaşalar da ideolojik yaklaşımlarında farklılıklar söz konusu olabilmektedir. Bu farklılıklarsa emek politikalarında özellikle de kadın emeği politikalarında kendini bariz bir biçimde göstermektedir.

Bu rapor kapsamında sol siyaset yapan partilerin kadın emeği politikalarını analiz ederek kadın işçilerin emek piyasasındaki gerçek durumunu tartışmak ve sol partilerin kadın emeği politikalarını ve önerilerini kadın işçiler lehine gündemleştirmelerini amaçlıyoruz.

14 Mayıs 2023 tarihinde gerçekleştirilecek seçim doğrultusunda Emekçi Hareket Partisi (EHP), Emek Partisi (EMEP), Halkların Demokratik Partisi (HDP), Sosyalist Meclisler Federasyonu (SMF), Türkiye İşçi Partisi (TİP) ve Toplumsal Özgürlük Partisi (TÖP) Emek ve Özgürlük İttifakı çerçevesinde bir araya gelerek, kendi koalisyonunu oluşturdu. HDP’nin Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılma ihtimaline tedbir olarak HDP, adaylarının Yeşil Sol Parti (Yeşiller ve Sol Gelecek Partisi) listelerinden seçime girmesi kararını aldı. Bazı sol partiler de bu seçim ittifakında yer almamayı tercih ettiler.

Geçtiğimiz yıl mart ayında TÜİK’in yapmış olduğu istatistiklerde Türkiye’de nüfusun yüzde 49,9’unu kadınların oluşturduğu belirtildi. Cumhuriyet tarihinde ilk defa kadın erkek sayısı birbirine yaklaşmış durumda. Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonunun (DİSK) Ocak 2023’de yayınladığı *İşsizlik ve İstihdam Raporu*’na göre kadınlarda işsizlik %23,5 ora-

nıyla oldukça yüksek seviyelere çıktı, genç kadın işsizliği ise tüm işsizlik verileri içinde %27,5'la en yüksek seviyeyi oluşturuyor. Yine DİSK verilerine göre eksik istihdam erkeklerde %13 iken kadınlarda bu oran %16,9 civarında seyrediyor. Özellikle pandemi döneminde tekstil, halı ve hazır giyim gibi ihracata dayalı sektörlerde ve otel, kafe, bar, ev hizmetleri gibi işlerde çalışan kadınların büyük bir bölümü işten çıkarılırken bazıları da yarı zamanlı, güvencesiz, sözleşmeye bağlı işlere yönlendirildi. Düşük ücretli sektörlerde kısa süreli işlerle yetinmek zorunda kalan kadınlar iyice yoksullaştı. *DİSK-AR Asgari Ücret Gerçeği 2023 Raporu* (Aralık 2022) verilerine göre asgari ücret ile kadınların ortalama ücretleri arasındaki fark giderek azalmaktadır. Kadınların %60'ı asgari ücret civarında bir ücretle çalışıyor. Kadınların %23'ü ise asgari ücret dahi alamıyor. Özel sektörde her dört kadından üçü asgari ücrete yakın ya da asgari ücretin altında çalıştırılıyor. Kayıtdışı çalışan kadınların %90'ından fazlası asgari ücretin altında çalışmak zorunda bırakılıyor. Kayıtdışı çalışan kadınların neredeyse tamamı ise asgari ücret civarında ücret alıyor. Bu rakamlardan da görüleceği gibi kadınların çok büyük bir bölümü asgari ücret ve daha altında ücretlerle çalışmaktadırlar. Asgari ücretin belirlenmesi sürecinde toplumsal cinsiyet eşitsizliği göz önünde bulundurulmuyor.

Kadınlar ve erkekler arasında cinsiyete dayalı ücret farkı, ortalama brüt saatlik, aylık veya yıllık ücret farkı şeklinde ortaya çıkmaktadır. İşgücü piyasalarında kadın ile erkek çalışanlar arasında görülen ücret farklılıkları kadınların ücretli emeğine evrensel denilebilecek yaklaşımlardan kaynaklanır. İlk olarak kadınların iş hiyerarşisinde altta tutulan konumları, onların ücretlerinin erkek işçilerinin ücretlerinden daha düşük olmasına neden olur. İş hiyerarşisindeki bu düşük konumun, kadınların, işyerlerinde daha düşük ücretli/vasıflı veya kısmi zamanlı, geçici işlerde atipik işlerde yoğunlaşmaları ile ilgili olduğu söylenmektedir. İkinci olarak bir işyerinde aynı işi yaptıkları halde, cinsiyete dayalı ayrımcı uygulamalar sonucu kadınlara erkeklerden daha düşük ücret verilmesi söz konusudur. İşyerlerinde “doğrudan ayrımcılık” olarak tanımlanabilecek bu uygulama, birçok ülkede hukuken yasadışı sayılmasına rağmen işyerlerinde varlığını koruduğu bilinmektedir. Bu uygulamanın gerisinde, erkekleri aile üyele-

rinin geçiminden sorumlu tutan, kadınların hem çalışmasını hem de geliriini “ikincil” sayan patriyarkal düşüncenin yaygınlığı yatmaktadır. Üçüncü olarak toplumsal cinsiyete dayanan ücret farklılığı, erkek işi olarak kabul edilen ve erkeklerin baskın olarak çalıştığı meslek ve sektörlerde kendini gösterir ki kadın çalışanların işin gerektirdiği niteliklere sahip olmasına rağmen, sektöre/mesleğe erkeklerin egemen olması nedeniyle kadınların erkeklerden daha düşük ücret almaları şeklinde ortaya çıkar.

Silvia Federici *ücret patriyarkası*¹’ni şöyle tanımlar: “Kadınların karşılığı ödenmemiş ev içi emegi, ücretlerindeki hatırı sayılır artışla birlikte 20. Yüzyılın başında gayri resmi bir yeni cinsiyet sözleşmesinin, çiçeği burnunda bir patriyarkal düzenin temeli haline gelmiştir” (s.8). Başka bir deyişle, kapitalistlerin serveti kadınların karşılıksız ev içi emekleri üzerinden birikmektedir. Asgari ücret belirlenirken de, kadınların evde harcadığı karşılıksız emeğin gayri safi yurtiçi hâsıladaki (GSYH) yerini hesaplamak gerekir, erkek ücretlilerin bu hâsıladan aldıkları paylar iyice azalmış denmektedir ancak bunun içinde kadınların karşılıksız emegi de bulunmaktadır. Rakamlara göre kadınların büyük bir bölümü asgari ücretin altındaki ücretlerle çalışırken, kayıt dışılık da kadınlarda oldukça yüksek bir seviyede seyrediyor. Bu açıdan bakıldığında asgari ücretteki rakamsal artışlar kadınlara yararlı olsa da onların cinsiyetçi emek piyasaları içindeki durumlarının düzelmesine pek de yardım etmiyor. Bu noktada ücret şeffaflığı gündeme getirilerek, kadın ve erkek ücretleri arasındaki toplumsal cinsiyete dayalı fark açığa kavuşturulup, toplumsal cinsiyet temelli ücret değerlendirme sistemleriyle kadın işlerinin gerçeğe yakın değerinin belirlenmesi gerekiyor.

ANALİZ VE SORUNLAR

Kadınların parlamentodaki temsiline baktığımızda ise kadın politikalarına özel önem veren ve parlamentodaki kadın milletvekili oranını arttıran HDP’nin dışında solun geleneksel kadın politikalarını sürdüren yapı

¹ *Ücret Patriyarkası; Marx, Toplumsal Cinsiyet ve Feminizm Notları*, çev.: Reha Kuldaşlı, Kasım 2022, Sel Yayıncılık.

ve partiler mevcut. Bu da cinsiyetçi, kamusal/özel alan ayrımı devam ettiren, kadınları ev içi rollerle tanımlayıp aileci politikaları destekleyen, kadına yönelik ayrımcılığı, kadın haklarıyla ilgili mücadeleyi önemsemeyip engel olan bir yaklaşım anlamına gelmektedir.

Kadın emeği politikaları açısından sol partilerin bütünlüklü bir programları olduğunu söyleyemeyiz. HDP geçici ve gezici tarım işçileri ile kamu çalışanlarının bir bölümünün sorunlarına eğiliyor. Diğer yandan Türkiye’de şehirdeki ücretli kadın emeği, güvencesiz kadın çalışma biçimleri, kadın emeğinin fabrikadaki güncel sorunları, yasaların toplumsal cinsiyet açısından gözden geçirilmesi gibi temel sorunlara yönelik çözüm önerileri ise cılız kalıyor.

Sol ittifak içinde EMEP yıllardır işçi sınıfı içinde çalışıyor ve kadınların da somut sorunlarının çözümüne yönelik politikalar geliştiriyorlar. Geçtiğimiz yıl EMEP’in kadın örgütü *EkmeK ve Gül*, artan açlık ve yoksulluk koşullarında okullarda çocuklara bir öğün yemek kampanyası düzenledi ve kendi örgütlülükleri çerçevesinde bunu ülkeye yaydılar, kampanya ses getirdi. Hükümet bu konuda bir düzenleme yapmaya karar verdi. Bu kampanya sol siyasi partilerin yaptığı ve sonuç alınan bir kampanya oldu. Bunun dışında TİP’li kadınlar da bir kreş kampanyası düzenlediler. Ayrıca TİP’li kadınlar şehirli kadın emeği üzerine de çalışıyor.

Bu çalışmanın amacı aynı seçim ittifakı içinde olsalar bile pratikte çoğunlukla bir araya gelemeyen partilerin kadın emeğine yönelik bu politika ve eylemlerinin birleştirilerek genişletilmesidir. Türkiye’deki sol siyasi partilerin dinamiklerini ve kadın hareketinin vardığı seviyeyi göz önünde bulundurduğumuzda, parti başkanlarının çağrısından çok, bağımsız feminist bir emek örgütünün bu politikaların ortaklaştırılmasında önemli bir rol oynayacağını düşünüyoruz.

Kadın emeği konusunda atılacak somut adımlar ise hem eşitsizliklerin giderilmesinde hem de Türkiye’deki solun sözünün çoğaltılmasında önemli rol oynayacaktır.

Buradan yola çıkarak sol partilerin kadın temsilcileriyle, sol partilerin kadın emeğini gündemleştirmesi, parti içi kadın yapılarının ve kadın emeği-

ne ilişkin kadın komisyonlarının varlığı, sendikaların kadın emeğine ilişkin politikalarını güçlendirmek için yapılanlar, genç kadın işsizliği, kadın işçi sağlığı ve güvenliği, kadın işçi cinayetleri, ILO 190'ın öneminin farkındalığı, eşdeğer işe eşit ücret, asgari ücret, ücret şeffaflığı, cinsiyetçilikten arındırılmış ücret sistemleri, karşılıksız ev emeği, kreş hakkı, çalışan kadın yoksulluğu, toplu sözleşmelerin kadın işçi hakları ve eşitlik mekanizması olarak kullanımı, toplu iş sözleşmesinde regl izninin yer alması, ev içi şiddet ve işyeri şiddeti, deprem sonrası sol örgütlerin kadın emeği politikalarındaki somut değişimler konularında ve parti temsilcilerinin feminist yapılarla ilişkileri üzerine görüşüldü. Bütün bu görüşmelere ek olarak sol partilerin tüzük ve programları, kadın emeği konusunda çıkarmış oldukları broşürler, raporlar, kampanya metinleri incelendi.

Raporda kadın işçilerle politika yapanların arasındaki iletişimin sağlanması, dayanışmanın kurulması beklenmektedir. Kadın işçilerin sorunları ve taleplerinin görünürlüğü sağlanarak sol partilerin, sendikaların, sivil toplum kurumlarının kadın örgütlenmelerinde kullanacakları strateji geliştirmelerine zemin hazırlanacaktır.

ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Görüştüğümüz sol partilerin kadın emeğine ilişkin yaklaşımlarına yakından bakarsak:

Emekçi Hareket Partisi'nin (EHP) parti tüzüğünde “kadınların kurtuluşundan yana, LGBTİ toplumuna yönelik ayrımcılığı reddeden” biçiminde bir ibare yer almakta. Parti programı içinde ise “Kurtuluş Sosyalist Femenizmde” başlığı altında, patriyarkal kapitalist sistemin kadınların ev içi ve emek piyasasındaki emeklerini nasıl sömürdüğü anlatılıyor. DESA ve TEKEL direnişlerinden örnekler veriliyor. Kadınlar kurtuluşları için EHP altında örgütlenmeye çağırılıyor.

EHP'de bir kadın yapısı bulunmakta. EHP Merkez Komite Üyesi Sanem Deniz Kural'la kadın emeği politikalarına ilişkin yaptığımız görüşmede, işyerlerinde kadınların örgütlenmesi ve orada yaşanan sorunlara ilişkin mücadele eden kadın meclislerinden söz etti. Sözü edilen meclisler, ka-

dınların çalıştıkları işkolunda işçi kadın meclisi kurup orada bir araya gelerek sorunlarını ve önerilerini tartışabildikleri yapılar. İşten atılan kadın arkadaşları için eylemler yaptıklarını, işçi direnişlerine de destek olarak gittiklerini, regl izninin de gündemlerinde olduğunu dile getirdi. Bu meclislerin temel özelliği, içinde bulunan her kadının eşit söz hakkı ile özne olarak var olabildiği ve kendi sözünü söyleyip bütün mekanizmalara katılabildiği bir yapı olması. Kadın meclisleri olarak işyerlerinde kreş açılması için kampanya yapmışlar. Ayrıca işyerinde kadınların yaşadıkları şiddete ilişkin takipçisi oldukları davalar mevcut. Özetle, düzeni kökten değiştirmek üzere bir mücadele içerisinde olduklarını, eşit değerde işe eşit ücret meselesinin de işçi emekçi iktidarıyla çözülebileceğine inandıklarını dile getirdiler.

Emek Partisi (EMEP), parti içinde bir kadın örgütlenmesi, politikası vardır ve bu politikanın temelinde kadın ezilmesinin kapitalist sistemden kaynaklandığı saptaması yatmaktadır. Parti Programı'nın 6. ve 7. maddelerinde politikanın ana hatları ve somuta yönelik çözüm önerileri sıralanmaktadır:

Halk İktidarı ve Halk Demokrasisi“ başlığı altındaki bölümde,

- “Yeterli sayıda parasız kreş ve anaokulu açılması. Semtlerde ücretsiz, nitelikli ve yaygın çocuk bakım yuvaları, işyerlerinde kreşler, emzirme odaları ve annelere emzirme izni.
- Çocuk ve yaşlı bakımı ve bütün ev içi emeğin toplum için kamusal bir iş olduğunun kabulü. Doğum öncesi kadına iki ay, doğum sonrası kadın ve erkeğe altışar ay devredilemez, ücretli ebeveyn izni.
- Eşleri birbirine bağımlı olmaktan çıkararak ve bir birey olarak hak sahibi kılan bir sosyal güvenlik sistemi. Aile gelirine eşit ortaklık. Kadın istihdamının önündeki tüm engellerin kaldırılması. Kadınların, kadın sağlığını olumsuz etkileyecek işlerde çalıştırılmasının önlenmesi, nitelikli görülen işlerde kadınların istihdam edilebilmesi için özel önlemler alınması, eşit işe eşit ücret ödenmesi.
- Cinsiyet eşitliğinin, toplumsal yaşamın her alanında temel bir ilke olarak kabul edilmesi. Farklı cinsel yönelimlere karşı baskı, şiddet ve

her türlü ayrımcılığa son verilmesi. Kadınların çalışma yaşamında, sosyal ve kültürel yaşamın tüm alanlarında uğradığı her tür ayrımcılığın son bulması. Ataerkil yapı, gerici geleneksel anlayış ve göreneklerin kadının toplumsal konumu üzerindeki etkileriyle etkin ve tavizsiz mücadele; bunun gerektirdiği her türlü yasal ve fiili düzenlemenin yapılması. Kadına yönelik şiddetin önlenmesi, kadına karşı işlenen suçlarda ataerkil yargıların ve tutumların belirleyiciliğinin önlenmesi, bu konuda yükümlülüklerini yerine getirmeyen görevlilere cezai yaptırım uygulanması, sığınma ve danışma merkezlerinin sayı ve niteliğinin artırılması”.

EMEP’in genel başkanı Selma Gürkan ve meclis üyesi Fulya Alikoç, yaptığımız görüşmelerde çalışmalarının önemli bir parçasını kadın işçilerle ilgili çalışmaların oluşturduğunu dile getirdiler. Gürkan bunu şöyle açıkladı:

“Çünkü kadın işçilerin yaşadığı özgün sorunlar var. Bu özgün sorunlara dair tabloyu ortaya koyma, kadın işçilerin özel olarak örgütlenmesini teşvik etme, örgütlenme haklarını, araçlarını yaratma, sorun ve deneyimlerini görünür hale getirme konusunda bir çalışma hakkına sahibiz. Pratikte de bunu yapmaya çalışıyoruz zaten. Kadınların ağırlıklı olarak çalıştığı iş yerlerini özel olarak ele alıyoruz. Sadece kadınların çalıştığı iş yerleri varsa çalışma alanlarımızda, çalışma havzalarımızda, buna dair özel çalışmalar planlanıyor. Karma işçilerin çalıştığı yerlerde tabii ki bir genel sınıf içerisindeki çalışmamızı sürdürürken, yürütürken ama aynı zamanda o işçi, kadın erkek çalışan iş yerlerinde kadınların, kadın işçilerin yaşadığı özgün sorunların ayrıca ele alınması ve bu özgün sorunlar etrafında bir mücadelenin örgütlenmesi içerisinde bir önem gösteriyoruz.”

Bazı noktaları özellikle vurguluyor Gürkan:

“Burada bir şeyin altını çizmek istiyoruz, sadece yürüttüğümüz çalışma karma işçiler için söylüyoruz, söylüyorum. Kadın işçilerin örgütlenmesi ya da kendi sorunları etrafında mücadeleye sevk edilmesi değil, kadınların yaşadığı, bu kadın olmaktan kaynaklı, kadın işçilerin yaşadığı sorunlar aynı zamanda sınıf sorunlarının bir parçası olduğunu erkek

işçilere de kavratma, bu mücadelede onların da deneyim ve birikimlerini geliştirme ve onları da kadınların verdiği, eşitsizliğe karşı, ayrımcılığa karşı, cinsiyetçiliğe karşı mücadelenin bir parçası haline getirme gibi bir gayretimiz, çabamız da söz konusu. Tabii ki kadın işçilerle özel toplantılar yapma, onların özgün sorunlarını dile getirme, onlardan mektup alma, röportajlar aracılığıyla işçi basınında değerlendirme... bütün bunları önemsiyoruz. Çünkü kadın işçilerin, emekçilerin yaşadığı sorunları ortaya koymak önemli”.

Mücadelenin de ne kadar önemli olduğunu belirtiyor Gürkan:

“Ama bir o kadar önemli bir şey daha var. Bu sorunların çözümü, bu taleplerin kazanılması için mücadeleye de sevk edilmesi gerekiyor. Bu açıdan da kadın emekçilerin temel sorunlarını ortaya koymak, bunları kamuoyuyla paylaşmak ve bunları bir mücadelenin konusu haline getirmek üzere 25 Kasım gibi 8 Mart gibi özel günlerde, özgün günlerde kadınların çalışma ve yaşama koşullarına dair çeşitli raporlar düzenleyip bunun etrafında mücadeleyi yükseltme çalışmaları sürdürme gibi bir gayretimiz de söz konusu. Yani yapmaya çalıştığımız şey genel olarak işçi sınıfı içerisinde bir çalışma ama bunların içerisinde de işçi kadınlar için özel bir çalışmayı her yönüyle yürütmeye çalışıyoruz”.

Eşit değerde işe eşit ücret konusuna parti programlarında biz rastlamasak da, eşit işe eşit ücretin önemli bir yer tuttuğunu ve bunun öncelikli olarak kadın işçilerin bir mücadele gündemi olduğunu düşünmekle birlikte, farklı cinsiyetlerden tüm sınıf üyelerinin sahip çıkması gereken bir talep olarak düşündüklerini, göçmen işçileri de kapsayarak işçi havzalarında en çok bu meseleyle ilgilendiklerini dile getirdiler. Bunun nedeni olarak da kadın ve erkek arasındaki ücret eşitsizliğinin, ücret dengesizliği ve erkek işçilerin de ücretlerini aşağıya çeken bir durum yaratabileceğini belirttiler.

Sendikalarda kota uygulamasına ve toplu sözleşmelerde kadınların özgül sorunlarına ilişkin talepleriyle ilgili ise kotanın tek başına sorunu çözme-yeceğini düşündüklerini, bu nedenle de sendikalarda kadın çalışma grupları, kadın kolları, kadın komisyonları, işyerlerinde kadınların yer aldığı disiplin kurulları, işyeri temsilcilik kurumlarında kadın işçilere yönelen

çalışma grupları gibi mekanizma önerdiklerini dile getiriyorlar. 8 Mart'ın toplu sözleşmelerde ücretli izin sayılması ve hatta resmî tatil ilan edilmesi için çalışma yaptıklarını belirttiler. Toplu sözleşmelerde de sınıfın yararına bir mücadele olması gerektiğini düşünmekteiler.

Kadın istihdamının artırılmasına ilişkinse, sanayi bölgelerinde, işletmelerde, fabrikalarda ve emekçi mahallerinde kreşi öncelikli bir talep olarak gördüklerini, bununla ilgili yürütülen çeşitli kampanyalar söz konusu olduğunu belirttiler. Kadınlar için çalışma koşullarının, vardiya sisteminin değişmesi gerektiğini, çocuk bakımını üstlenen bir kadının bu koşullarda çalışmasının beklenemeyeceğini aktardılar.

Asgari ücretle ilgili, asgari ücret belirleneceği zaman kadınlar arasında özel toplantılar yapıldığı dile getirildi.

Deprem sonrasında ise *Ekmek ve Gül*'ün "Kız Kardeşlik Köprüsü ile Hayatı Yeniden Kuruyoruz" kampanyası gündeme geldi. Kampanyayla birlikte sahada kadınlar arasında çalışma yürütülüyor. Örnek olarak, gezici ekiplerle kırsaldaki Malatya'da hayvancılıkla uğraşan kadınların sorunları çözülmeye çalışılmaktadır. Aynı zamanda da gezici sağlık taraması yapılmaktadır. Bu sağlık taramalarını raporlaştıran Ekmek ve Gül ekibi deprem bölgesinde kadınlarda vajinal enfeksiyona yol açan cinsel saldırı vakaları tespit edildiğini belittiler.

Feministlerle ve kadın örgütleriyle işçi direnişleri, kürtaj hakkı, "İstanbul Sözleşmesi'nden Vazgeçmiyoruz" gibi kampanyalar çerçevesinde ortak bileşen olarak hareket ettiklerini dile getirdiler.

Halkların Demokratik Partisi (HDP) parti tüzüğünde, örgütlenme ilkeleri ve iç işleyiş başlığı altında, "tüm karar alma mekanizmalarında kadınlar lehine en az eşit temsili esas alır ve uygular" ibaresi geçmektedir. Parti programında ise kadın emeğine ilişkin vurgu şöyledir: "Kadın işçi ve emekçilerin üretim sürecindeki eşitsiz konumlarına karşı verdikleri mücadeleyi destekleyen, bunu geleceğin eşit ve özgür toplumu için hayati önemde değerlendiren Partimiz, ev içi emeğin de değer ürettiğini tespit eder ve ev emekçisi kadınların sosyal haklarını kazanması için mücadele eder (...) Kadın emeğinin görünür kılınması ve örgütlenmesi için çalışan

Partimiz, kadın emeği üzerindeki çifte sömürüye karşı mücadele eder. Ücretli ya da ev içi karşılıksız emek kıskacındaki kadının örgütlenmesinin önündeki her türlü engelle mücadele eder ve kadın hareketleriyle dayanışma içinde olur.”

HDP Kadın Meclisi, 2021 yılının sonunda Kadın Yoksulluğu Raporu yayımladı. Raporda, “Kadın Yoksulluğuna Hayır” kampanyasından söz edilir. Kadın Yoksulluğuna Hayır’la ilgili olarak yapılan görüşmelerden ve çözüm önerilerinden söz edilir. Mevsimlik tarım işçisi kadınlarla, tekstil emekçisi kadınlarla, ev eksenli parça başı işlerde çalışan kadınlarla, kadın sanatçılarla, kadın kooperatifleriyle, Koçer kadınlarla, Roman, Süryani gibi farklı inançlara ve etnik kökene sahip kadınlarla, engelli kadınlarla görüşülür. Kadın platformlarıyla buluşulur, kadın bütçe çalışmaları yapılır. Bütün bunların sonucunda sonuç bildirgesi yayımlanır. Ayrıca “pandemi dönemi kadın raporu” da yayımlanır.

HDP 27. Dönem İstanbul Milletvekili Züleyha Gülüm’le kadın emeğine ilişkin yaptığımız görüşmede, ev içi ve bakım emeğinin yeterince gündem oluşturmadığını hem ev içi hem de ücretli emeğe birlikte dikkat çekmeye çalıştıklarını dile getirdi. Sendikaların kadın emeğine ilişkin politikalarını güçlendirmek için yapılanlar, genç kadın işsizliği, kadın işçi sağlığı ve güvenliği, kadın işçi cinayetleri, eşdeğer işe eşit ücret, asgari ücret, ücret şeffaflığı, cinsiyetçilikten arındırılmış ücret sistemleri, karşılıksız ev emeği, kreş hakkı, çalışan kadın yoksulluğu, toplu sözleşmelerin kadın işçi hakları ve eşitlik mekanizması olarak kullanımı, toplu iş sözleşmesinde regl izninin yer alması, ev içi şiddet ve işyeri şiddetiyle ilgili kadın emeğine yönelik somut bir politikaları yok.

2019 yılında “İş yaşamında Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet ve Tacizin Önlenmesi” adıyla hayatımıza giren ve iş yaşamında şiddet ve tacizin ortadan kaldırılmasını öngören uluslararası ilk sözleşme olan ILO 190’la ilgili olarak ise, bu konuda kampanya yürüten gruplara, sendikalara destek verdiklerini, meclis gündemine taşıdıklarını, konuyla ilgili önergeler verdiklerini, ‘Ne zaman bunu imzalamayı düşünüyorsunuz?’ sorusunu sordukları belirtildi.

SOL Parti’nin kadın emeğine ilişkin politikalarına baktığımızda, parti tüzüğüne kadınlara ilişkin sadece “partide her türlü organ seçimlerin-

de kadın üyelerin seçimi için, organ tam sayısının %30'u oranında lehte ayrımcılık uygulanır. Ancak bu oran aday olmaları halinde ise organ tam sayısının %50'sine yükselir. Ancak bu ayrımcılık uygulaması parti üyeleri arasındaki eşitlik ve demokrasi esaslarına aykırı olamaz". Kadın emegine ilişkinse özel bir vurguları bulunmamakta.

SOL Parti Başkanlar Kurulu Üyesi İlknur Başer'le kadın emegi politikalarına ilişkin yaptığımız görüşmede özellikle genç kadınların da örgütlü olduğu bir parti olarak, genç kadın işsizliğinin üzerinde durduklarını belirtti. Özel eğitim öğretmenleri, dershane öğretmenleri, özel okul öğretmenleri, eğitim fakültesi mezunu kadınlar kendi aralarında ağlar kurup örgütlenme çalışması yürüttüklerini anlattı. Bursa'da yaptıkları grev ve direnişlerle gündeme gelen Acarsoy, Barutçu ve Turkuaz Tekstil işçilerinin hepsi özellikle kadın işçilerin Sol Parti'ye üye olmaları partinin kadın işçi çalışmaları açısından örnek gösteriliyor. Son dönemlerde içlerinde kadınların da olduğu tarım işçileriyle ilgili bir çalışmayı Bursa'da yürütmekteler.

Başer, pandemi sürecinde ise kadın işçilerin yaşadığı temel işçi sağlığı iş güvenliği sorunlarını, güvencesizlik meselesini, geçici işçilik meselesiyle ilgili çözüm önerilerini gündemlerine aldıklarını dile getirdi. Feministlerle ve kadın örgütleriyle birlikte İstanbul Sözleşmesi'yle ilgili mücadelenin bir parçası olduklarını da vurguladı.

Deprem sonrası yapılan görüşmede ise, deprem bölgesinde çalışmalarını yürüttüklerini, kadınlarla toplantılar yaptıklarını dile getirdiler. Bu toplantılarda psikodrama yöntemi uygulamaktalar. Defnedeki merkezlerine çamaşır makineleri getirtmişler ve bazı bölge ve mahallelerde halk, sırayla çamaşırını yıkayabiliyorlar. Bölgedeki kadınlara hukuksal meselelerde de destek verdiklerini anlatan Başer şöyle konuşuyor:

"Bölgede kadınların en çok talep ettiği şey, güvencesizliğe çözüm bulma. Kaybettikleri evleri OHAL kararnamesi ile ellerinden alınıyor. Sol parti olarak sol dayanışma gönüllüleri olarak hukuk dayanışması üretip götürüyoruz. Hukukçu arkadaşlarımız orada düzenli toplantılar yapıyor ve buradan doğru meclisleşme faaliyetleri de yürütüyoruz".

Başar, kadın emeğine ilişkin parti programlarının olmadığını, taslak metinlerinin olduğunu dile getirdi.

Türkiye İşçi Partisi (TİP), 2017’de kurulan, diğer partilere göre yeni olan partinin tüzüğünde parti organları başlığı altında 3.12 maddesinde TİP’li Kadınlar bölümünde, TİP’li kadınların çalışma kurulu olduğu belirtildikten sonra görevleri anlatılmaktadır. TİP’in tüm organlarında eşit temsil hedeflenmekle birlikte eşit temsil oluşana kadar seçilecek tüm kurullarda %40 kadın kotası uygulanmaktadır.

TİP’li kadınlar 2021’den itibaren *TİP’li Kadınlar Bülteni* çıkarmaktadır. Şu ana kadar toplam on sayı olan bültenin pandemi sayısı olan ilk sayısı “emeğimiz geleceğimiz için mücadeleye devam” başlığını taşımaktadır. Pandemide işten çıkarılan kadın işçilerle yapılan röportajlar ve hemen her sayıda olan haklarımız ve eylem günlükleri köşesi bültenin sayfalarında yer almaktadır. Bülten kadınların sendikalarla olan ilişkilerine de sendikalar tarafından yürütülen kadın grev ve direnişleri de yer ayırıyor. 2. sayının dosya konusu, “kadınların sendikal mücadelede yeri ve önemi”. Ev işçisi kadınlarla, grev yapan Belediye-İş Sendikası’ndan kadınlarla ve DİSK Genel Başkanı Arzu Çerkezoğlu ile yapılan röportajlar sayının önemli başlıklarıdır. 8 Mart sayısı olan 3.sayıda işçi kadınların hakları, 2.sayıdan devam eden sendikal mücadele konusu ve Farplas işçileriyle yapılan söyleşi kadın emeğiyle ilgili öne çıkan başlıklardır. 4.sayı ise 1 Mayıs sayısıdır. 6284’ün önemi, ev içi emek ve bakım emeği bültende işlenen konulardan bazılarıdır. 5.sayı’da 19 Haziran 2022 tarihinde İzmir’de gerçekleştirilen “kadın emeği” panelinden söz edilmektedir. 9.sayı “çalışma ve yaşam hakkımız” başlığıyla çıkıyor. 10. ve son sayı ise deprem sayısıdır ve depremde TİP’li kadınlar olarak neler yaptıkları ve depremin toplumsal cinsiyet boyutu tartışılmaktadır.

TİP PM Üyesi Bilge Seçkin Çetinkaya’yla yaptığımız görüşmelerde kadın emeğine ilişkin istihdamın artırılması konusunda makro politikaların önemine dikkat çekti. Çalışan kadınların örgütlenmesine çok önem veriyorlar. Geçici tarım işçilerinin bulunduğu alanlarda onlara barınma hizmetlerinin, çocukların eğitim hizmetlerinin sağlanması, ücretleri, kayıtlı hale getirilmeleri gibi konuları takip ediyorlar. ILO 190’ın imzalanmasının ortak bir talep olarak yükseltilmesi önümüzdeki dönemde üzerinde

duracakları ana politika konularından biri olacak. Somut kampanya olarak son dönemde yaptıkları kreş kampanyası öne çıkmakta. “Çocuklar kreşe kadınlar işe” başlıklı bir kampanya gerçekleştirdiler. Feministler ve kadın örgütleriyle gerektiğinde ortak kampanyalar etrafında bir araya geliyorlar. TİP ücret eşitliği konusunda ücret şeffaflığı ve bu çerçevede ücretlerin denetimini önemsemekle birlikte, bu eşitliğin kayıt dışında olanı kayıt altına alarak büyük ölçüde çözülebileceği görüşündedir. Regl izinlerini ise sosyal hak olarak değerlendirirken, İslamcı hükümetin gerici ideolojileri nedeniyle bu izni kadın istihdamını engelleyici bir argüman olarak ileri süreceği kaygısını taşımaktalar.

Deprem sonrasında ise yapılanları şöyle dile getiriyor Çetinkaya:

“Bölgedeki ihtiyaçlara yönelik özellikle hijyen malzemeleri ped, kadın iç çamaşırlarını yani kadınlara yönelik ihtiyaçları kadın kolisi halinde ayrı bir koli haline getirdik. Bunları ayrıca istemek kadınlar için zor olur diye kadın kolisi hazırladık. Bölgede şiddet ve taciz ya da ayrımcılık yaşayan kadınlar baş vurdu. Kendisini rahat hissetmesi için bir masa açmadık ama burada kadınların olduğuna dair bir şey yapmak için kadın pankartları astık etrafa. 8 Mart’ta da daha özel bir paket hazırladık kadınlar için. İçine tırnak makası, ip, ağda ayna, tarak, cımbız koyduk. Hatta bir kuaför hizmeti de ayarlamaya çalıştık ve onlardan epey bir miktar deprem bölgesine gönderdik. Bir de konteyner kent inşa ediyoruz ‘Asi Yaşam Merkezi’ diye. İşte 30 küsur konteyner var. Burada şantiyede çalışan iki kadın arkadaşımız var. Şantiye şeflerinin ikisi kadın birisi erkek ve gerçekten bayağı iyi çalışıyorlar. Aynı zamanda bu alanlarda biz kadın kooperatifleri ile bir dernek kurduk İnsani Yardım Arama Kurtarma ve Toplumsal Dayanışma diye. Bunun tüzüğünün izni gelirse çok hızlı bir şekilde faaliyete geçeceğiz. Oradaki kadın kooperatiflerinin ürettiği malzemelerin hem pazarlanmasını yapacağız hem de örgütleyebiliyorsak kadın emeğinin daha görünür hale geldiği ve kıymetinin anlaşıldığı bir şekilde örgütlemeye çalışacağız. Deprem ve kadın ve istihdam konusunda yapacağımız en önemli işlerden biri bu.”

Toplumsal Özgürlük Partisi’nin (TÖP) kadın emeğine ilişkin politikalarına baktığımızda,

Parti programında kadın emeğine ilişkin özel bir vurgu olmamakla birlikte, kadınlara ilişkin vurguları şöyledir: “ Demokratik Cumhuriyet, erkek egemenliğinin binlerce yıldır farklı biçimlerde boyunduruk altına aldığı kadınlara, toplumsal yaşamın her alanında pozitif ayrımcılık uygular”.

TÖP’ün dönem sözcüsü Juliana Gözen, kadın emeği politikalarına ilişkin yaptığımız görüşmede sosyalist feminist üzerinden geliştirilen bağımsız bir kadın örgütlenmesini temel aldıklarını dile getirdi. Kadın emeğinin hem emek piyasalarında esnek, güvencesiz çalışma koşullarına karşı örgütlü mücadelesini sürdürdüklerini hem de karşılıksız ev içi ve bakım emeğini toplumsallaştırmak üzere doğrudan kadınları güçlendirmeye yönelik politikalar yürütmeye çalıştıklarını, sendikalarda ise kadın komisyonlarında örgütlenmeye çalıştıklarını belirtti. Ancak burada esas belirleyici olanın bağımsız bir feminist hareketin sendikalardaki kadın komisyonlarıyla, kadın işçilerle birebir temas sağlayarak, onları özneleştirerek sendika içerisinde birtakım köklü değişiklikler yapılabileceğini vurguladı.

Örgütlü, etki alanlarının olduğu yerlerde toplumsal cinsiyet temelli ücretlendirme konusunda mücadeleyi başlatmanın önemli olduğunu düşünüyorlar. Asgari ücret konusunda ise kadınların ihtiyaçları temelinde belirlenmesi gerektiğine yönelik mitingler düzenleyeceklerini, kampanyalar yapacaklarını dile getirdiler. Bütün bu düşüncelerinin dışında somut bir politika önerileri bulunmamakta.

Türkiye Komünist Hareketi (TKH)’nin kadın emeğine ilişkin politikalarına baktığımızda,

Parti Programı’nda kadınlara ilişkin sadece “Temel Özgürlükler” başlığı altında yer alan bölümde: “Cinsiyet farklılığının ayrımcılığa yol açmasına karşı ekonomik, siyasal, ideolojik ve kültürel önlemler alınır” ibaresi yer almaktadır.

MYK üyesi Ezgi Oral’la gerçekleştirdiğimiz görüşmeden çıkardığımız kadın emeğine ilişkin yaklaşımlarını, TKH içinde kurulan İlerici Kadınlar Derneği (İKD) üzerinden kadınlara yönelik oluşturulan politikalar, TKH’de uygulanması önerilen politikalar olarak özetlemek mümkün. Bu bağlamda ise, kadın mücadelesi sınıf mücadelesinden koparıldığında

ve kadın mücadelesini bütüncül bir zeminden ele almadıkça kadınların kurtuluşunun mümkün olmadığını dile getirdiler. Kadınların ucuz iş gücü olarak görülmesini reddettiklerini, eşit işe eşit ücretin mücadelesi başlıkları arasında yer aldığını, eşdeğerde işe eşit ücretin verilmesi gerektiğini düşündüklerini ve bunu da mücadele başlıkları arasında konumlandıklarını belirttiler. Bununla ilgili somut kampanya ya da politika önerileri ise bulunmamakta, eylemlerinde ya da örgütledikleri kampanyalarda bir talep olarak sunmaktalar. Asgari ücret ya da ücret şeffaflığı gibi konularda, işçi sınıfı olarak kadın ve erkeğin birlikte mücadele etmesi gerektiğini düşünmekte. 2017 yılında bir kreş kampanyası gerçekleştirmişler. Mücadele başlıklarından biri ücretsiz kreş konusu. 'Kadınlar işe çocuklar kreşe' demeye devam edeceklerini dile getirdiler. Kadınların ucuz emek gücü olarak görüldüğü için güvencesizliğe mahkûm edildiğini ve İKD olarak kadınların güvencesiz çalıştırılmasını mücadele başlıklarından biri olarak gördüklerini, uzaktan çalışma, parça başı çalışma gibi kadınları ev yaşamına uyumlu kılmaya çalışan çalışma biçimlerini reddettiklerini, kadınların güvencesiz ve kayıt dışı çalıştırılmasına son verilmesini istediklerini vurguladılar. Ev içi karşılıksız emekle ilgili olarak ise, ev işlerinin ve çocuk ve yaşlı bakımının kadınlar üzerinde yarattığı ağır yükün ortadan kaldırılmasını ve bu işlerin kamu hizmeti olarak sunulması gerektiğini savunmaktalar. Regl izni konusunda ise, "Regl izni ama sadece bu değil. Biz 12 saat çalışmak istemiyoruz. Biz insanca koşullarda yaşamak istiyoruz. Örneğin tüm işçiler için bu saatlerin 6 saate çekilmesini istiyoruz. Bu sosyalizm politikamız içinde yer alıyor" biçiminde belirttiler. Deprem sonrasında özellikle ilgilendikleri konu, refakatsiz kalan çocuklar. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na çocukların kimlere emanet edildiği sorulmuş ancak tatmin edici bir cevap alınmamış.

Kadın mücadelesine ise feministlerle farklı bakıyorlar. Ancak ortak bir zemin yaratılması halinde 25 Kasım ya da 8 Mart gibi günlerde yan yana gelebileceklerini belirttiler.

Türkiye Komünist Partisi'nin (TKP) kadın emeğine ilişkin politikalarına baktığımızda, parti programında kadınlara ilişkin

- “Cinsiyet farklılığının ayrımcılığa yol açmasına karşı ekonomik, siyasal, ideolojik ve kültürel önlemler alınır.
- Kadının ev işleri ve çocuk bakımına bağımlılığının nedeni olan cinsiyet farklılığına dayalı işbölümünün bütün toplumsal ve ideolojik yönleriyle tasfiye edilmesi için gereken mücadele verilir. Yemek, temizlik ve çocuk bakımı gibi kapitalist toplumda kadının üzerine çöken yükler, kolektif olanaklar seferber edilerek toplumun bütünü tarafından üstlenilir. Bu doğrultuda planlı kentleşmenin önemli bir parçası olan kreş, yemekhane ve çamaşırhaneler yaygınlaştırılır.
- Kadınların siyasal ve kültürel yaşama etkin bir biçimde katılmaları için her tür örgütsel olanak yaratılır”

maddeleri yer almakta.

TKP Parti Meclisi Üyesi ve Kadın Dayanışma Komiteleri Sözcüsü Gizem Batı Ayaz’la kadın emeği politikalarına ilişkin yaptığımız görüşmede, Ayaz, erkek kadın tüm emekçilerin birlikte mücadele etmesi gerektiğini dile getirdi. Türkiye Komünist Partisi, mahalle ve iş yeri örgütlenmeleri içerisinde yüzü aşan sayıda Kadın Dayanışma Komitesi kurmuş (KDK). Kadın işçilerin/emekçilerin kendi haklarını bilmesi, çalıştıkları iş yerlerinde bir araya gelerek çalışma koşullarının iyileştirilmesi, düşük ücretlere sigortasız çalıştırılmaya, mobbinge, tacize ve tecavüze karşı örgütlü bir şekilde mücadele edebilmesi için iş yerlerindeki kadın dayanışma komitelerinin sayısını arttırmaya çalışıyorlar. KDK’lar üzerinden yasal haklarıyla ilgili avukatlarla yapılan toplantılar danışma imkânlarını sağlıyor, aynı sorunları olan, hak gasplarını yaşayan kadın emekçilerin bir araya gelerek ortak bir mücadelenin yürütülmesi için çalışıyorlar. Bu komiteler, kadınların politikaya aktif katılımı için bakım olanakları da sağlanmakta. Asgari ücret ve ücret şeffaflığına ilişkinse çalışmalarını sürdürdüklerini belirttiler. Somut örnek olarak, Alpin Çorap işçilerinin mücadelesi gösterildi. İşçiler iş yerinde maaşlarına zam talep ederler; patronlarla yapılan görüşmelerde kadın işçilere daha düşük zam oranı yansıtma girişiminin ortaya çıkması ile işçilerin mücadelesi büyür ve zam taleplerinde istedikleri miktarı alarak mücadeleleri kazanımla sonuçlanır. Eşit değerde iş

eşit ücret meselesinde, tüm emekçiler için eşit bir işe eşit ücret talebinin yükselmesine ihtiyaç olduğunu düşünüyorlar. Feministlerle ve kadın örgütleriyle, İstanbul Sözleşmesi ya da kadın cinayetlerine karşı mücadele gibi konularda yan yana gelebildiklerini ifade ediyorlar. Mahallelerde ücretsiz kreş açılmasına ilişkin Kadın Dayanışma Komitelerinin çalışmaları olmuş. İzmir'in Bayraklı ilçesinde belediyeyle işbirliği yapılarak somut örneği de yaşanmış. Regl izni konusunda Dersim Belediyesi'ni örnek verdiler. Bu mücadele "sosyalist bir yönetim sonucu, belediye meclisinde alınan kararla belediye kadın çalışanlara her ay bir gün ücretli regl izni hakkı tanıdı" biçiminde dile getirildi.

Göçmen kadınlar içinse mahallelerde semt evleri aracılığıyla kurdukları Kadın Dayanışma Komiteleri'yle bu kadınların iş yerlerinde ya da kendi toplumsal hayatlarında yaşadıkları sıkıntıları gidermek için araçlar oluşturmaya çalışmakta olduklarını dile getirdiler. Okuma yazma atölyesi gibi ücretsiz atölyeler düzenliyorlar. Göçmen kadınlar genellikle ev işçisi veya mevsimlik işçi olarak güvencesiz ve insanlık dışı koşullarda yalıtılmış olarak çalıştırılıyor. Bu koşullar, ülkeden sınır dışı edilme ihtimallerinden korktuklarından göçmen kadınların örgütlenmelerinin önünde engel teşkil ediyor. Bundan dolayı göçmen kadın çalışanların haklarını talep etmeleri, kayıt altına alınmaları için hukuki destekler sağlıyorlar. İstanbul Bağcılar'da göçmen kadınların çalışma koşullarına ilişkin tekstilde çalışan göçmen kadınlarla, Mersin'de tarım işinde çalışan göçmen kadınlarla, Denizli'de İran'dan siyasi mülteci olarak gelmiş göçmen kadınlarla röportajlar yapılmış. Kadın Dayanışma Komiteleri buldukları alanlarda, işyerlerinde göçmen kadınlarla temas ediyor. Mersin'de, Bursa'da, Diyarbakır'da, Ankara'da Suriyeli, Denizli'de İranlı, Çanakkale'de Afgan, İstanbul'da Özbek, Azeri ve Etiyopyalı göçmen kadınlarla temasları bulunuyor. Bunların dışında geçtiğimiz yıl TKP'nin Göçmen İşçi Bürosunun çalışmalarıyla "Dünyanın bütün işçileri kardeşdir" başlıklı bir göçmen konferansı düzenlenir. Bu konferansta, "Mülteci Kadınlar ve Emekçi Kadın Göçmenler" başlığı ayrıca ele alınır.

2020 yılında yayınladıkları "Kadın Emeği" broşüründe, kadınların karşı karşıya kaldıkları sömürü ve yeni sömürü biçimleri, ücretleri, kadın

emeğinin patronlar tarafından tercih edilme nedenleri, işsizlik, eğitime ulaşmadaki engeller, çalışma koşullarındaki zorluklar, meslek hastalıkları, mobbing, taciz ve tecavüz ile ilgili konular ayrıntılı bir şekilde ortaya koyulur. Tüm bu yaşananların karşısında çözüm önerileri ise “Kadın” başlığında çözüm belgesi olarak yayımlanır.

TKP, eşit ve özgür bir ülke kuruluşunda ve sosyalist bir ülkede bugünün sorunlarının nasıl çözümleneceğine dair bir dizi çözüm belgesi yayımlar. Bunlar, kültür sanattan savunmaya, sanayi, adalet, iç ve dış politika, kadın, sağlık, eğitim, ekonomi, enerji, gençlik, tarım başlıklarında ayrıntılı bir şekilde planlanan politikaları içermektedir. TKP'nin İktidar Programı'na göre:

- a) Kadınların çalışmasının önündeki toplumsal ve geleneksel tüm engellerin kaldırılması için kadınların çalışma hakkı anayasal güvence altına alınacaktır.
- b) Bugün özellikle kadın emekçiler için söz konusu olan güvencesiz ve kuralsız çalışma rejimlerinin her türlü yasaklanacaktır. Hiçbir yurttaş sosyal güvencesi olmadan çalıştırılmayacaktır.
- c) Aynı işi yapan tüm emekçiler aynı ücreti alacak, kadın emekçilerin daha düşük ücretlendirilmesi ayrımcılık suçlaması ile nefret suçu bağlamında değerlendirilerek cezalandırılacaktır.
- d) İşyerlerinde kreş açılması zorunluluğu, sadece kadın işçi sayısı kriterine göre değil, çalışan tüm emekçilerin ihtiyaç ve talepleri göz önüne alınarak belirlenecektir. Buna göre devlet kurumları dâhil tüm işyerlerinin, çalışanların çocukları için işyerinde ya da işyerinin bulunduğu mahallede bir kreşinin olması zorunlu olacak ve bu sorumluluğunu yerine getirmeyen işyerleri cezalandırılacaktır.
- e) İşyerinde -bir kişi bile olsa- emziren annelerin çocuklarını emzirmeleri için emzirme odalarının bulundurulması zorunlu hale gelecektir. Annelerin yasal süt izinlerini kullanmalarını çeşitli sebepler gösterilerek engellemek suç sayılarak cezai yaptırımlar uygulanacaktır.
- f) Kadın çalışanın ücretli veya ücretsiz yasal doğum izin süresi sonunda işine dönebilmesi devlet tarafından hukuki güvence altına alınacaktır.

- g) Doğum sonrası çocuk bakımı için kadınlara verilen ücretli izin hakkı, talep edilmesi durumunda diğer ebeveyn için de sağlanacaktır.

TKP'nin seçimlerde öğretmen, kurye, market işçisi, sağlık emekçisi, tarım işçisi, tekstil işçisi gibi pek çok sektörde çalışan kadın milletvekili adayı var. Ayrıca, ILO tarafından 2019 yılında kabul edilen 190 Sayılı Şiddet ve Taciz Sözleşmesinin Türkiye tarafından onaylanması gerektiğini savunmakta olduklarını dile getirdiler.

Deprem sonrasında ise, 8 Mart'ta, deprem bölgesine farklı illerden, KDK'lardan gelen, avukat, psikiyatrist, psikolog eğitimcilerden oluşan otuz iki kişilik bir kadın heyetiyle bölgeye dayanışma ziyareti düzenlenir. Bu ziyaret öncesinde ise bir hafta boyunca KDK'lar semt evlerinde buluşmalar düzenler. Bölgedeki kadınlara iletilmek üzere başta hijyenik malzemeler olmak üzere dayanışma kolileri hazırlanır, bölgeye gelemeyen yüzlerce kadın da dayanışma mesajları, mektuplar yazarak ve videolar çekerek iletirler.

Yeşiller Partisi'nin kadınlara ilişkin politikalarına baktığımızda, parti tüzüğünde kadınlara ilişkin sadece "kadınlara genel merkez ve yerel örgüt karar ve yürütme organları seçimlerinde %50 kota uygulanır. Yeterli sayıda kadın aday çıkmadığı takdirde kota en az %40 olarak uygulanmak zorundadır. Kongre sonuçları itibarıyla bu oranı gerçekleştiremeyen örgüt birimlerinde 6 ay içinde kongre yenilenir" vurgusu bulunmaktadır."

Kadın emeğine ilişkinse parti programında, "Cinsiyet ve Cinsellik: Hak, Eşitlik ve Özgürlük Alanı!" başlığı altında, "Kadını iş yaşamından uzaklaştırıp eve yönlendiren sosyal politikalar ve kadın bedenini doğurganlığa indirgeyen beden politikaları aracılığıyla kadınların hayatları, emekleri değersizleştiriliyor. Ev içi emekleri görünmez hale getirilirken sosyal güvenlikleri babalarına ya da kocalarına bağlı olacak şekilde sağlanıyor. Ekonomik bağımlılık kadınları erkek şiddeti karşısında daha da kırılgan hale getiriyor. Kadınları güçlendiren politikaların ve kadın sığınma evlerinin yetersizliği kadınların var olan şiddet ve ekonomik bağımlılık döngüsünün dışına çıkmasını engelliyor. Kadın bedenine ve yaşamına müdahaleye

olanak veren toplumsal davranışlar kadınların tacize, tecavüze uğramasına, öldürülmesine neden oluyor. Koruyucu ve engelleyici yasalar işletilmediği için erkek şiddeti her yıl yüzlerce kadını öldürüyor.

Tüm bunlara karşı kadınlar yıllardır, evde, işte, sokakta, politikada eşitlik mücadelesini sürdürüyor. Farklı kesimlerden kadınlar bir araya gelerek erkek egemen sisteme karşı siyasete ve sosyal alana müdahale ettiler, politikalar geliştirdiler, yasa değiştirdiler. Medeni Kanun ve Ceza Kanunu bu çabaların sonucu değişti. Bugün üzerinde çok tartışılan İstanbul Sözleşmesi'ne de böyle gelindi. Biz de bu mücadelenin içinde her zaman tüm olanaklarımız ve gücümüzle yer aldık (...) Erkek egemen, heteroseksist, milliyetçi ve militarist rollerin pekişmesinin en temel kurumlarından olan eğitimin cinsiyet ayrımcılığından arındırılması, kadını ev içinde hizmet veren bir konuma indirgeyen neoliberal sosyal güvenlik politikaların değiştirilmesi, ev içi emeğin görünür kılınması, kadın istihdamının önündeki önemli engellerden biri olan kadına yüklenen bakım hizmetlerinin kamusallaştırılması, bu kapsamda merkezi ve yerel yönetimlere bağlı 24 saat açık, yaygın, ücretsiz ve nitelikli kreş ve gündüz bakımevleri ile hasta, yaşlı ve engelli bakım birimlerinin sayısının artırılmasını istiyoruz. Ayrıca bakım emeğini yalnızca kadınların yükümlülüğü olarak gören ataerkil yaklaşımın karşısında ertelenemez, devredilemez ve zorunlu babalık izni gibi uygulamalarla ev içi emeğinin eşit olarak paylaşıldığı bir düzene geçmeyi talep ediyoruz.

Bu destekten bir "sosyal hak" olarak tüm kadınlar ve erkeklerin eşit olarak yararlanması, kamu kurumlarının ve diğer kurumların yaptığı tüm projelerin cinsiyet eşitliği perspektifiyle oluşturulması, bütçelerinin toplumsal cinsiyete duyarlı olması, siyasette ve karar organlarında kadınların eşit temsili için yola çıkıyoruz" yer almakta.

Yeşiller Partisi eş sözcülerinden Özlem Teke Taşdemir'le yaptığımız görüşmede, kadın emeğini "yeşil felsefe" eko feminist yaklaşım üzerinden ele aldıklarını dile getirdi. Partilerinin on temel ilkeleri bulunduğunu, bunların içinden dördüncüsünün toplumsal cinsiyet eşitliği ve feminizm olduğunu ve parti kurulurken de hem tüzüklerinin hem de parti politikalarının bu temel ilke gözetilerek oluşturulduğunu belirtti. Bakım emeği

özellikle yeşil ve mor politikalar açısından da üzerinde durdukları bir konu, mahalle kreşlerini çok önemsiyorlar. Şöyle dile getirildi bu konu:

“Mahallelerde oluşacak kreşler, o arada ev yemekleriyle mahalle ortamında büyüyecek çocuklar iklim krizine yol açacak birtakım faaliyetlerin engellendiği hem kadınların huzurlu bir şekilde çocuklarını emanet edebileceği bir kreş yapılanması ki bazı belediyeler bu tarz uygulamaları yapıyorlar. Ama bunlar çok yetersiz bunu çok iyi biliyoruz. O yüzden kamu gerçekten buraya kaynak ayırmalı ve bu kadınların temel sorunlarının başında gelen bu sorunu çözmek zorunda”.

Kadın istihdamını arttırmak içinse makro düzeyde politikalara ihtiyaç olduğunu düşünüyorlar. “Hem eğitim hem de kadınların iş hayatına yer alabilmesini sağlayacak, onları bakımın tek sorumlusu, ücretsiz sağlayan bir konumdan çıkarıp bunu toplumsallaştırıp kadının hem eğitim hayatını hem de iş hayatına katılmasını sağlayacak politikaları çok net bir şekilde ihtiyacımız var. Ve eşitsizlikleri giderecek, vergilendirme sistemleriyle ve buradan yaratılacak kaynaklarla istihdama katılım çok önemli”.

Ancak hem bu konuda hem de ILO 190’la ilgili olarak somut bir politika önerileri yok. Regl izni konusuna ise, kadınları ikincilleştiren bir tarafının da olduğunu çok yönlü düşünmek gerektiği dile getirildi.

Yeşiller ve Sol Gelecek Partisi (Yeşil Sol Parti), parti programı ve tüzüğü Yeşiller ve Sol Parti tüzüğü ve programı adı altında yer almakta. Yeşil Sol Parti kadın meclislerinin Mart ve Eylül 2022 tarihlerinde yayımlanmış oldukları iki sayılık *Yeşil Sol Mor Bülten* adında bülten bulunmakta. Kadın emeğine ilişkin Mart bülteninde “kadın emeği” ve “ekonomik kriz ve kadın” başlıklarında iki yazı mevcut.

Yeşil Sol Parti adına görüştüğümüz Merkez Yürütme Kurulu’nda meclislerden ve çalışma gruplarından sorumlu koordinatör üye Çiğdem Özbaş, partide kadın meclislerinin varlığından söz etti. Ancak, özgün bir kadın emeği çalışmalarının olmadığını belirtti. Genel olarak mülteci, kadın, erkek ve genel olarak güvencesizliğe mahkûm edilen sektörlerdeki çalışanları hedefleyen bir çalışma yürütmek istiyorlar. Daha önce sözü edilen konularla ilgili ise aktif bir önerileri yok.

HDP, adaylarının Yeşil Sol Parti (Yeşiller ve Sol Gelecek Partisi) listesinden çıkması kararını aldı. Parti Kadın Meclisi'nin Seçim Bildirgesi'nde kadın emeğine ilişkin vurgu şöyle yer almakta: "Kadın Yoksulluğuna Son Vermek İçin Kadınlarla Değiştireceğiz" başlığı altında ev içi ve ücretli emek, işsizlik, güvencesizlik, cinsiyetçi iş bölümü, işyerinde yaşanan şiddet biçimleri ve düşük ücret, mevsimlik tarım işçilerinin sorunları, mülteci kadınların çalışma koşullarına değiniliyor. Sendikaların erkek egemen yapıları ve toplu iş sözleşmelerinde kadınların özgül sorunlarının yer almaması vurgulanıyor.

Bütün bunlara ilişkin çözüm önerilerinin dışında ILO 190 sayılı Şiddet ve Taciz sözleşmesini ve 206 No'lu Tavsiye Kararını en kısa sürede onaylayıp, yaşama geçireceklerini, 8 Mart'ın ücretli izin olarak sayılması için yasal çalışma yapacaklarını, kadın işsizliği ve yoksulluğunu azaltmak için kadın üreticileri ve kooperatifleri destekleyeceklerini, kadınlara yönelik sosyal destek paketlerini, sosyal adalet ve cinsiyet eşitliğini gözeterek şekilde uygulayacaklarını, "eşdeğer işe eşit ücret" uygulamasını tüm iş kollarında yaşama geçireceklerini, ücretli ücretsiz tüm kadınlara sosyal güvence ve emeklilik hakkını getireceklerini, kadınlara emeklilikte pozitif ayrımcılık yapılması için gerekli çalışmaları yapacaklarını, sendikalarda eşit temsiliyet ilkesinin uygulanması için düzenleme yapacaklarını, Toplu İş Sözleşmeleri görüşmelerinde kadınların eşit temsiliyet ile yer almalarının sağlanacağını, afet bölgelerinde ve kriz süreçlerinde kadınların özgül ihtiyaçlarını karşılamak için kamu bütçesini seferber edeceklerini belirtiyorlar.

SONUÇ

- Sol Parti, TÖP, TKH'nin dışında görüŖülen tüm partilerin parti tüzü-
ğünde ya da programında kadın emegi vurgusu bulunmaktadır.
- Sol partilerin kadın emeginin tüm türlerini ve aldığı yeni biçimlere
yönelik bütünlüklü bir politikaları yok. Örneğın EMEP ücretli emek
alanında fabrikalarda kitle çalışması, sendikalaşma çalışmaları yürü-
tüyor. Alan bilgileri doğrultusunda ücret eşitliğı kadın işçi sağığı ve
iş güvenliğı gibi temel meselelerle ilgileniyorlar. Buna karşılık HDP,
gezici ve geçici tarım işçilerinin sorunlarını biliyor, bu alanda politi-
kalar geliştiren, örgütlenmesi için çaba sarf ediyor.
- TÖP dışında bütün partilerde ayrı bir kadın meclisi, grubu ya da ka-
dın dayanışma komiteleri yer almaktadır. Partiler bu kadın yapıları
aracılığıyla kadın politikalarını hayata geçiriyorlar.
- Bazı sol partiler emek politikaları çerçevesinde sendikalarla işbirliğı
yapılması gerektiğini düşünüyor ve onlarla iletişim kuruyorlar. Sen-
dikaların kadın emegine ilişkin politikalarını güçlendirmek için ya-
pılanlarla ilgili olarak TİP kadınlar bülteninde yer alan DİSK genel
başkanı Arzu Çerkezoğlu söyleşisi, Yeşiller ve Sol Parti seçim bildir-
gesinde yer alan sendika vurgusu ve EMEP'li kadınların 8 Mart'ın
toplu sözleşmelerde ücretli izin sayılması ve hatta resmî tatil ilan
edilmesi için çalışma yapmaları ve sendikalarda kadın çalışma grup-
ları, kadın kolları, kadın komisyonları, işyerlerinde kadınların yer al-
dığı disiplin kurulları, işyeri temsilcilik kurumlarında kadın işçilere
yönelen çalışma grupları gibi mekanizma önerdiklerini belirtmeleri
dışında herhangi bir somut politika önerisi yoktur.
- Genç kadın işsizliğı, kadın işçi sağığı ve güvenliğı, kadın işçi cinayet-
leri, eşdeğerde işe eşit ücret, ücret şeffaflığı, toplu iş sözleşmesinde
regl izninin yer alması, ev içi şiddet ve işyeri şiddeti konularında fi-
kirleri olsa da görüştüğümüz hiçbir sol partinin somut politika öneri-
si bulunmamaktadır. Asgari ücret konusunda ise EMEP'li kadınların
kadınlarla toplantı yapması dışında diğeri partilerin bu yönde bir giri-
şimi bulunmamaktadır.

- İşyeri şiddeti konusunda ILO 190'ın öneminin farkındalığı hemen hepsinde mevcuttur.
- Bakım emeğini tüm sol partiler önemsiyor ve kadınların sırtından bakım emeği yükünün alınması ile ilgili çeşitli öneriler getiriyorlar. Kreş hakkıyla ilgili olarak TİP'li kadınların yapmış olduğu kampanyalar başta olmak üzere EHP, EMEP, TKH, TKP ve Yeşiller Partisi'nden kadınların da kreş kampanyaları gündemini oluşturmakta.
- Sol partilerin büyük bir bölümü kadın emeğini ev içi emeğini de gören bir yerden tanımlıyor. Ev ve bakım işlerinin kadınlara yüklenmesinin kadın istihdamı üzerinde olumsuz etkileri olduğunu düşünüyorlar. Ama bu konudaki çözüm önerisi olarak parasız kadınların çalışma saatlerine uygun kamu kreşlerini getiriyorlar. Ev işlerinin ücretlendirilmesi vs gibi konular gündemlerinde değil.
- Kadınların evde de çalıştığı gerçekliğinden hareketle ücretli çalışma süreçlerinin farklılıklarını da içine alan “eşdeğerde işe eşit ücret” sol partiler tarafından bilinen ya da kullanılması tercih edilen bir kavram değil. Buna karşılık solun klasik “eşit işe eşit ücret” kavramı kullanılıyor, politikalarını da bu çerçevede kuruyorlar.
- Kadın erkek ücretleri arasındaki makası belli ölçülerde kapatmaya hizmet eden toplumsal cinsiyet temelli ücret değerlendirme sistemleri ve buna bağlı olarak ücret şeffaflığı uygulamaları hakkında düşünmemişler. Ücret şeffaflığı uygulaması daha fazla biliniyor. TİP ve Yeşiller gibi partiler kadın emeği alanında kayıt dışının kayda alınması ile ücret eşitsizliğinin de azalacağı görüşünü benimsiyor.
- Mülteci kadınlarla ilgili somut çalışma yapan TKP'nin dışında parti görünmemektedir. Deprem bölgesinde hemen bütün partiler kadınlara ilişkin çalışmalar yapmaktadırlar. Feministler ve kadın örgütleriyle ise belli konular ve kampanyalar çerçevesinde bir araya gelmektedirler. Kadın istihdamının artırılması yine görüşülen bütün partilerin gündemlerini oluşturan bir konudur.

Önerilerimiz:

- Sol siyasi partiler pek çok alanda olduğu gibi kadın emeği alanında da çalışmalarını ortaklaştırmıyorlar. Herkes bu çalışmaları kendi partisi üzerinden yürütüyor. Raporda kreş ve regl izinleri gibi kadınların sosyal haklarına ilişkin tek tek kampanyalar yürütüldüğü görülüyor. Eşit haklar için yürütülen bu mücadelenin ortaklaştırılması hükümetlere karşı pazarlık gücünü artırarak daha kolay sonuç almayı sağlayacaktır.
- Seçim İttifakı olarak görülen Yeşil Sol Parti içine giren partilerin kadın emeği çalışmalarının seçimden sonra da ortaklaşması gerektiğini düşünüyoruz. Kendi aralarında bir kadın emeği ağı kurabilirler.
- İttifak dışı sol parti ve yapılarla sendikalar, kadın emeği alanında çalışan feminist gruplar da bu ağ içinde yer almalıdır.
- İşyerinde cinsel tacize ve şiddete karşı en yetkin uluslararası sözleşmelerden biri olan ILO 190'ının imzalanması için yukarıda saydığım tüm parti grupları içine alan geniş bir kampanya örgütlenmelidir.
- Kadın- erkek arasındaki ücret ayrımcılığına son verecek, ücret eşitliği konusunda tartışmaları ve dünyadaki çözüm önerilerini bir araya getirip, ülkeye ilişkin politikalar üretecek, toplumsal cinsiyet temelli bir ücret çalışmaları grubu kurulmalıdır.

NOTLAR

NOTLAR

NOTLAR

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

♀ Kadınışçi

Her yerde, her türlü emek hallerimiz için...

Kurumsal Destek

ma
ma
cash

Destekleyen Kurum

ROSA
LUXEMBURG
STIFTUNG